

Thure Palm 70 år

Att döma av utförda prestationer borde Thure Palm vara betydligt äldre, men som fysisk och psykisk person verkar han långt ifrån pensionsfärdig.

Till ursprunget är han skåning, och han talar ännu detta språk, ehuru starkt förädlad. Han föddes den 30 januari 1894 på Bellinga norr om Ystad, där fadern var godsförvaltare. Hans starka naturintresse visade sig mycket tidigt och på det hos skolpojkar vanliga sättet, genom samlarverksamhet på många olika områden. Men insekterna kom snart i första rummet, och när han 1912 tog studenten i Ystad, hade han redan en vacker skalbaggsamling.

I sitt yrkesval påverkades han säkerligen av, att både en morbror och en äldre bror var jägmästare. Praktikantåren och studierna vid Skogshögskolan tog så helt hans tid i anspråk, att entomologin nästan helt fick läggas åt sidan. År 1918 tog han sin examen och blev e. jägmästare i Domänverket, med tillfälliga förordnanden bland annat i Norrland. Då han 1920 blev assistent på Ombergs skolrevir, gick det inte längre att motstå insekternas lockelser i en av Sveriges biologiskt mest spännande trakter. Och en särskild stimulans fick han därvid genom några av Anton Janssons uppsatser i Entomologisk Tidskrift under början av 20-talet.

Omkring 1926 tog Thure Palm på allvar upp samlarverksamheten igen, inriktad på Coleoptera, och denna insektordning har han sedan under hela sitt liv med obrottslig trohet hållit fast vid. Visserligen hade han sina erfarenheter och sin samling från skoltiden att bygga på, men han var inte någon skolad entomolog. Den första brevkontakten med »de professionella» var också trevande och ödmjuk. Men med förvånansvärd snabbhet satte han sig in i de svenska skal-

baggarnas systematik, utan att på minsta sätt tveka inför *Atheta*, *Atomaria*, *Acrotrichis*, och andra kritiska släkten, som de flesta amatörer högakttningsfullt ställer åt sidan. När vi tillsammans på försommaren 1930 inventerade coleopterfaunan i Övre Norrlands kustområden, var Thure Palm redan en fullfjädrad specialist, som inte bara kände igen sina djur, utan också visste det mesta om de enskilda arternas levnadssätt. Sådant uppnås inte bara genom flit – det vill till en ovanlig naturbegåvning.

Redan vid denna tid satte Thure Palm det stora målet för sig, att i grunden lära känna hela den svenska coleopterfaunan. Detta arbete har han konsekvent drivit efter två linjer. Först den rent *taxonomiska* – skrivbordsarbetet – innebärande revisioner av kritiska släkten och artgrupper inom skalbaggarnas hela system. Nästan varje volym av Entomologisk Tidskrift och Opuscula Entomologica under de senaste 30 åren vittnar om resultaten av detta arbete.

Hans andra linje har varit den *faunistisk-ekologiska*. Ingen annan svensk entomolog torde vara så vittberest inom landet som Thure Palm. Enbart hans placering som skogsman, efter Omberg först i Grönsinka (1934–43), vid Dalälvens nedre lopp (som han lyckades förläna ett glänsande entomologiskt rykte), därefter i Bispgården i Jämtland (1944–50), gav honom givande jaktmarker. All ledig tid använde han till inventeringar av andra trakter, från Torne lappmark till sydligaste Skåne, inte minst sedan han (intill pensioneringen 1957) blivit placerad på Domänstyrelsen i Stockholm. Detta fältarbete har avkastat en ständig ström av publikationer – tillsammans med de rent taxonomiska arbetena måste deras antal nu ha överstigit 200 – och som kompletterande monument står hans samling av svenska Coleoptera, utan jämförelse den största och fullständigaste, som en enda entomolog någonsin hopbragt.

Det är vanligt, att forskare som väljer ett så vidsträckt arbetsfält får svårt att koncentrera sig på större sammanhängande uppgifter. Det mest beundransvärda med Thure Palms arbetsmetod är, att han lyckats undgå denna risk. Sålunda har han tagit på sig den svåra uppgiften att bearbeta Staphyliniderna i »Svensk Insektafauna» och har redan fått ut tre digra delar (1948, 1961, 1963; sammanlagt över 400 sidor).

Men främst som prestation står hans båda arbeten om lövträdens skalbaggar, det ena behandlande Nord-Sverige (Medd. Statens Skogsf.-inst. 40: 2. 1951, 242 sid.), det andra Syd- och Mellan-Sverige (Opusc. Ent., Suppl. 16. 1959, 419 sid.). Här har huvudvikten lagts på ekologin, i det att mer än hälften av vardera avhandlingen består av en »allmän del», där arterna grupperas efter sitt levnadssätt. Främst av den »speciella delen» framgår dessutom klart, i hur stor utsträckning författaren själv utfört de primära iakttagelserna, ett pionjärbete, som inte minst i utlandet väckt den största respekt. Det var också den första av dessa båda böcker, som vägt tyngst som merit, då Thure Palm i maj 1953 kreerades till hedersdoktor vid Lunds Universitet.

Den stora lövträdsundersökningen kom dessutom att vidga hans intressen i

två nya riktningar. Dels så, att han ville pröva hur allmängiltiga de i Sverige vunna resultaten var för samma arter i sydligare trakter. Detta blev impulsen till samlingsresor i södern, särskilt Medelhavsområdet, som givit ett mycket stort, endast delvis bearbetat material.

Den andra impulsen från lövträdsarbetet kom genom en fördjupad insikt, att kunskaper om de tidigare utvecklingsstadierna är nödvändiga för den riktiga förståelsen av en arts biotopval. Olyckligtvis är Coleoptera i detta avseende mycket ofullständigt kända, och en ekologisk arbetsmetod efter sådana linjer måste alltså innebära, att man själv genom insamling och kläckning skaffar material som grund för en larvsystematik – som för övrigt ofta ger en ny uppfattning om både arters och släktens ställning. Åt utforskandet av coleopter-larvernans taxonomi och ekologi ägnar Thure Palm nu huvudparten av sitt intresse. Han har redan, efter lövträdsarbetena, publicerat flera uppsatser av sådant innehåll, och vi motser med förväntan sammanfattande skrifter, bl.a. med bestämningstabeller för larver inom större systematiska enheter.

Den högst ovanliga effektivitet, Thure Palm utvecklar som entomolog, har naturligtvis sin grund i bestämda personliga egenskaper. En av dessa är energi: han kan inte tänka sig att vara sysslolös, varenda småstund utnyttjas. En annan är målmedvetenhet: ett uppställt arbetsmål skall fullföljas, vilka hinder som än behagar uppressa sig. Slutligen förmågan av begränsning. Som amatör har han känt sig tvungen att välja arbetsuppgifter, som stått i proportion till vad han under sin fritid kunnat hinna med. Han har helt begränsat sig till skalbaggar, han har vidare valt väl avgränsade, i allmänhet smärre undersökningar, som på ganska kort tid kunnat avslutas. Det är aktningsvärt, att han därvid inte förfallit till ytlighet; inom den bestämda ramen är varje sådan studie grundligt utförd.

I naturen arbetar han med osviklig säkerhet. Jägmästaren upptäcker på långt håll den lämpliga fläcken, och entomologen nosar igenom den som en hungrig näbbmus. Ibland har Thure Palm anklagats för att han gått alltför hårt fram, till exempel då han pulvriserat ett kullfallet träd på jakt efter larver. Han må vara delvis ursäktad med, att det dock inte i första hand är fråga om att plocka rariteter till samlingen, utan om att studera arternas levnadssätt. Och det förefaller otroligt, att en art överhuvudtaget skulle kunna fortleva – även utan entomologernas ingripande – om den på en trakt vore bunden till en enda trädstam.

Det bästa Thure Palm kan tillönskas från sina entomologiska vänner är, att tiden skall räcka till för alla hans planer, oss alla till nytta och glädje.

Carl H. Lindroth